

בש"פ 5707/14 - מדינת ישראל נגד פלוני

בבית המשפט העליון

בש"פ 5707/14

לפני: כבוד השופט ס' גובראן

העוררת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: פלוני

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בירושלים
מיום 25.8.2014 במ"ת 49056-07-14 שניתנה על ידי
כבוד השופטת ש' רנר

תאריך הישיבה: א' באלול התשע"ד (27.8.2014)

בשם העוררת: עו"ד מורן פולמן

בשם המשיב: עו"ד מחמוד רבאח

החלטה

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטת ש' רנר) במ"ת 49056-07-14 מיום 25.8.2014, בה הוחלט על שחרורו של המשיב לחלופת מעצר.

כתב האישום

1. נגד המשיב, קטין יליד יום 1996, הוגש כתב אישום לבית המשפט המחוזי בירושלים (ת"פ 49014-07-14)

עמוד 1

ביום 25.7.2014. לפי עובדות כתב האישום, לקח המשיב, יחד עם אחרים, חלק בהתפרעות בכפר עיסוויה שבמזרח ירושלים ובמהלכן יידה אבנים לעבר כלי רכב שאת נוסעיהם זיהה כיהודים, בעודם נוסעים על כביש ירושלים מעלה אדומים הישן. צוין כי המשיב והאחרים יידו לפחות חמש אבנים כלפי רכבים בכוונה לפגוע ביושביהם ולסכן את ביטחון המשתמשים בדרך. בהמשך לכך גם יידו המשיב והאחרים אבנים לעבר כוחות הביטחון שהוזעקו למקום לעצור את מפרי הסדר, ואף ניסה להימלט מהמקום. בגין מעשים אלה הואשם המשיב בעבירת סיכון חיי אנשים במזיד בנתיב תחבורה, לפי סעיף 332(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), עבירת התפרעות, לפי סעיף 152 לחוק העונשין וניסיון לעבירת תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 274(1) יחד עם סעיף 274(2) וסעיף 274(3) לחוק העונשין.

הליכי המעצר

2. עם הגשת כתב האישום הגישה העוררת בקשה למעצר המשיב עד תום ההליכים המשפטיים נגדו. בבקשתה טענה העוררת כי נגד המשיב קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמתו, וכן כי מעשיו חמורים ומקימים עילות מעצר מכוח סעיפים שונים לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996, ועל רקע התקופה הקשה והמתוחה, במהלכה מתרחשות הפרות סדר ברחבי הארץ, אין מנוס מלעצור אותו עד תום ההליכים. בדיון בבקשה ביום 27.7.2014 טען בא כוח המשיב באשר לעוצמת הראיות ובאשר לגרסת העד שהפליל את המשיב, וציין כי לשניים היה סכסוך קודם, כי יש סתירות ובעיות בגרסת העד המפליל וכי למשיב טענת אליבי וגרסה עקבית לפיה כלל לא היה במקום בזמן שידו האבנים, אלא עם בן דודו, אלא שזה לא נחקר כלל. לחילופין ואף שביקש לשחררו לאלתר, הציע בא כוח המשיב חלופת מעצר. בא כוח העוררת טען מנגד שאותו סכסוך הסתיים מזמן ולא היה בין השניים עוד ריב, עוד ציין הוא כי תרגיל חקירה שנעשה בין המשיב להוריו העלה כי הוא הדריך אותם באשר לטענת האליבי שלו ולמעשה היה מחוץ לבית בשעה בה התרחשו המעשים. באשר לבן הדוד, טען בא כוח העוררת כי על אף הניסיון למצאו באמצעות מספר הטלפון שסיפק המשיב, לא הצליחה המשטרה לעשות כן. בהחלטה שנתן בית המשפט המחוזי בבקשה באותו היום העדיף הוא את גרסת העוררת על פני גרסתו של המשיב וקבע כי קיימות ראיות לכאורה נגד המשיב. עוד קבע בית המשפט כי נוכח העבירות, ובייחוד עבירת יידוי אבנים לעבר נתיב תחבורה, קיימת עילת מעצר וכן מסוכנות, אף בימים רגועים, ואלה מתחזקות כשמדובר בביצועה על רקע אידיאולוגי ובתקופה מתוחה כמו זאת ששורה באזור שבו התרחשו המעשים בימים אלה. עם זאת, כיוון שהמשיב קטין, בית המשפט קבע כי על פי חוק מתחייבת קבלת תסקיר שירות מבחן טרם בחינת שחרורו לחלופת המעצר שהציע, ולכן הורה על עריכתו של תסקיר שירות מבחן.

3. בתמצית, תסקיר שירות המבחן שהוגש לבית המשפט המחוזי ביום 4.8.2014, העלה כי המשיב הוא נער אחראי שגדל במשפחה נורמטיבית. הוריו גינו את העבירה והופתעו מעצם קישורו אליה, וטענו שעדי התביעה סיבכו אותו בעבירה עקב סכסוך ביניהם. הורי המשיב טענו כי הוא נער שקט שאינו מעורב בפלילים או באלימות. עם זאת צוין שבעברו חשד לביצוע עבירה של תקיפת שוטר בעודו מזוין ועבירת חבלה במזיד ברכב. עוד צוין כי למשיב קשיי הסתגלות ושינה במעצר. לבסוף, לאחר שבחן את חלופות המעצר שהציע המשיב, מצא שירות המבחן שלא להמליץ על אף אחת מהן, ולהותירן לשיקול דעתו של בית המשפט, כיוון שסבר שראוי שתימצא חלופה מרוחקת יותר מזירת העבירה מאלו שהוצעו. בעקבות התסקיר ביקש בא כוח המשיב להציע חלופה מרוחקת יותר, ובהסכמת העוררת, אפשר זאת בית המשפט המחוזי ביום 10.8.2014 וקבע ששירות המבחן ישלים את התסקיר וייתחס לחלופה החדשה. בתסקיר המשלים מיום 20.8.2014 המליץ שירות המבחן לשחרר את המשיב למעצר בית מלא, תחת פיקוח הוריו, בשכונת בית חנינה, המרוחקת ממקום מגוריו, בדירה אותה שכרו לשם כך.

4. בדיון ביום 25.8.2014 טענה באת כוח העוררת כי במעשיו של המשיב יש חומרה רבה, שכן הוא סיכן חיי אדם בנתיב תחבורה, עבירה שהעונש בגינה הוא עשרים שנות מאסר, והוסיפה שברקעה מניע גזעני. באשר למשיב עצמו, ציינה באת כוח העוררת כי מדובר במי שניסה להדיח את הוריו לדבר שקר ונתפס בתרגיל חקירה, והוריו הציגוהו בתסקיר שירות המבחן כקורבן בדיוק מאותן סיבות שהוכח שהן שקריות, ולכן אין לתת בו או בהם אמון. באת כוח העוררת אף התנגדה לחלופת המעצר כשלעצמה, וטענה שגם היא באזור שבו התפרעויות. עוד היא הוסיפה כי על רקע התקופה הנוכחית, מתקבלות בקשות להארכת מעצר עד תום ההליכים, גם במקרים שנסיונותיהם קלות יותר משל המשיב. באת כוח העוררת אף ביקשה להגיש דוח שכולל את האירועים באזורים השונים בעיר ירושלים. בא כוח המשיב התנגד להגשת הדוח והעלה בהקשר זה טענות שונות. עוד הוא טען כי בית משפט זה קבע לאחרונה כי אין לומר באופן גורף שלנוכח התקופה יש לעצור נאשמים דוגמת המשיב עד תום ההליכים ויש לבחון כל מקרה לפי נסיבותיו (והפנה ל: בש"פ 5322/14 פלוני נ' מדינת ישראל (12.8.2014) (להלן: בש"פ 5322/14); בש"פ 5641/14 מדינת ישראל נ' חאמד (22.8.2014)). כיוון שענייננו בקטין הפנה בא כוח המשיב גם להוראות חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער) וציין שהמעצר צריך להיות האפשרות האחרונה. הוא עמד על כך שלמשיב אין עבר פלילי והתסקירים שהוגשו לגביו חיוביים, תוך שמשפחתו מוכנה להשקיע מאמצים כדי לשמור על תנאי מעצר הבית ומבינה את תפקידה. עוד טען בא כוח המשיב נגד תנאי המעצר הקשים של המשיב, באגף בטחוני ללא ביקורים וללא שיחות טלפון. באת כוח העוררת טענה כי ההחלטות עליהן נסמך בא כוח המבקש ענייני בעבירות קלות יותר, כי למשיב עבר פלילי שאמנם לא התגבש לכדי כתבי אישום אך הוא שהה במעצר בעברו ולא שינה מדרכו, וכן כי את טענותיו באשר לתנאי המעצר יש להפנות לערכאה המתאימה.

5. בהחלטתו מיום 25.8.2014 בית המשפט המחוזי קיבל את המלצת שירות המבחן והחליט לשחרר את המשיב לחלופת המעצר שהוצעה. את החלטתו ביסס על קטינות המשיב, מעצרו הקשה, התגייסות הוריו לפיקוח עליו והריחוק של מקום מעצר הבית ממקום מגוריו שם בוצעו האירועים המיוחסים לו. כל זאת על אף המסוכנות העולה מן העבירות שבוצעו לכאורה. לפיכך הורה בית המשפט המחוזי לשחרר את המשיב למעצר בית מלא בדירה האמורה בבית חנינה, כאשר נקבע כי בכל עת שהותו ישהה עימו אחד מהוריו, הוא יפקיד 3,000 ש"ח בקופת בית המשפט וכל אחד מהוריו יחתום על ערבות בסך 10,000 ש"ח. עוד קבע בית המשפט כי המשיב יהיה רשאי לצאת לפגישות בשירות המבחן במידת הצורך. לבקשת בא כוח העוררת, ולנוכח כוונתה של העוררת להגיש ערר על ההחלטה, הורה בית המשפט המחוזי על עיכוב ביצוע ההחלטה עד ליום 27.8.2014 בשעה 11:00.

הערר

6. העוררת טענה בכתב וכן בעל פה בדיון בפניי ביום 27.8.2014 כי נוכח חומרת המעשים, אין מקום לשחרר את המשיב לחלופת מעצר, ולכן שגה בית המשפט המחוזי כשהעמיד במרכז השיקולים את קטינותו של המשיב, היות ושיקולים אחרים מטילים את הכף בצורה משמעותית להארכת מעצרו עד תום ההליכים נגדו. עוד ציינה העוררת כי זהו אינו מפגשו הראשון של המשיב עם החוק שכן היה עצור פעמיים נוספות בגין חקירה בעבירות דומות, אך שב לסורו. העוררת גם הדגישה כי מחקירותיו, שכללו הכחשות וניסיון לשיבוש חקירה, עלה דפוס התנהגותו העברייני. באשר לחלופת המעצר עצמה, טענה העוררת כי הוריו של המשיב מגוננים עליו ולא מבינים את חומרת מצבו, ולכן אין לשחרר אותו לחלופת מעצר תחת פיקוחם. גם נגד מקום חלופת המעצר טענה העוררת, כיוון שלדעתה, בשכונת בית חנינה מתרחשות הפרות סדר, והשחרור לשם נעשה ללא ערבויות מספקות וללא איזוק אלקטרוני. עוד טענה היא שאף שבתקופה האחרונה בוטאו עמדות שונות כלפי מעצר עד תום ההליכים של משתתפים בהתפרעויות והפרות סדר, היא סבורה כי "בית המשפט נדרש לשלוח מסר חד וברור [...] לפיו מי שיסכן את אזרחי המדינה ויבקש לפגוע בהם פגיעה

קשה כפי שמתואר בענייננו, דינו למעצר ולהרחקה מיידית מהחברה" (פסקה 16 להודעת הערר) ולעניין זה הפנתה לפסיקה רבה של בית משפט זה מהעבר הרחוק.

7. בדיון לפני חזר בא כוח המשיב על טענותיו מבית המשפט המחוזי. הוא ציין כי בשל קטינות המשיב, מעצר עד תום ההליכים צריך להיות האפשרות האחרונה. עוד טען כי משפחתו עשתה מאמצים רבים ושכרה דירה במקום מרוחק משכונת מגוריו, ואף מוכנה לעקור את חייה אל הדירה השכורה, והכל כדי שתוכל לפקח עליו. עוד הוא הזכיר את מעצרו של המשיב שנמשך למעלה מחודש ימים, ואת תסקירי שירות המבחן החיוביים בענייננו, וטען כי לא נכון לקבוע כלל גורף לפיו בשל צוק העיתים אין מקום לחלופת המעצר, ותמך את טענתו זו בפסיקת בית משפט זה. עוד הוסיף כי בעבירות דומות לאלה שביצע המשיב, בית משפט זה והערכאות הדיוניות הורו על שחרור הנאשמים לחלופת מעצר. באשר לטענת העוררת ביחס לחלופת המעצר גופה, טען בא כוח המשיב כי חלופת המעצר מרוחקת וראויה, ובאזור המדובר כבר אין התפרעויות, ולכן לא צריכה להיות מניעה לאשרה.

בתום הדיון הוריתי על הארכת מעצרו של המשיב עד למתן החלטה אחרת, ועתה הגיעה העת להכרעה בערר.

דיון והכרעה

8. דין הערר להידחות. אין בידי לקבל את הטענה הגורפת של העוררת לפיה אין מקום להורות על חלופת מעצר בתקופה מתוחה כגון זו שאנו מצויים בה, בעניינם של קטינים שעברו עבירות של ידויי אבנים. נטייתו של בית משפט זה, על פי הנחיית חוק הנוער והפסיקה, היא להעדיף שיקולי טיפול, שיקום וחינוך בעניינם של קטינים. כיוון שעתידי של הקטין עוד לפניו, שהות בחברה עבריינית בבית המעצר ודאי לא תטיב עמו (בש"פ 251/14 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 13 (14.1.2014) (להלן: בש"פ 251/14)). זוהי אפוא נקודת המוצא בדיוננו בשאלת הארכת מעצרו של קטין עד תום ההליכים נגדו, אך אין די בכך כדי להורות על שחרורו של קטין לחלופת מעצר, וכמובן שאין להתעלם ממסוכנות הנשקפת ממנו ומהאפשרות, או היעדר האפשרות לאיינה.

9. בית משפט זה עסק בתקופה האחרונה במקרים רבים של ידויי אבנים לעבר כלי רכב ממניעים לאומניים. זו אינה הפעם הראשונה, למרבה הצער, שתופעה זו מגיעה בהיקפים נרחבים לפתחו. העוררת סומכת ידיה על פסיקה לא מעטה לפיה אף בעניינם של קטינים, הכלל הוא שיש להורות על מעצר עד תום ההליכים בעבירות של ידויי אבנים לעבר כלי רכב וזאת לנוכח המסוכנות הרבה של המעשים והתפשטות התופעה. גישה זו אינה מקובלת עליו בעניינם של קטינים. אמנם, כפי שציינה העוררת, בבש"פ 1655/07 עויסאת נ' מדינת ישראל (7.3.2007) ציינתי בעבר באשר לנאשם בגיר-צעיר שיידה אבנים לעבר כלי רכב כי "מי שבזדון משליך אבנים לעבר כלי רכב ומסכן את התנועה בדרכים, היודה אבנים בשוטרים הבאים להשליט סדר במקום של התפרעות, יהיו מניעו וזהותו הלאומית אשר יהיו, יהא גילו אשר יהא, חייב לדעת מראש, כי מעלה הוא על עצמו כי מסוכן הוא ובהיותו כזה, הרי שבמידה וייתפס, סיכויי להשתחרר קלושים וחלופת מעצר לא תאיין את מסוגלותו לשוב לסורו". אלא שכאמור, דברים אלה, גם ביחס למשמעות גילו של הנאשם, נאמרו לגבי נאשם בגיר (אף אם הוא נכנס לקטגוריית בגירים צעירים שגילה כן אמור להשפיע על עונשה, וראו התייחסותי למקרים חמורים בקטגוריה זו בע"פ 7781/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 51 לפסק דיני (25.6.2014) שהולמת את האמור לעיל). באשר לקטינים, דעתי היא כי גם בעבירות מהסוג שביצע לכאורה המשיב, יש לבחון כל מקרה לפי נסיבותיו, ועל בית המשפט לשקול את טיב חלופת המעצר והמלצות שירות המבחן שהובאו בפניו בעניינו של הקטין הספציפי (וראו לעניין זה: בש"פ 5322/14, בפסקה 10), כפי שעשה בית המשפט המחוזי בעניינו של המשיב.

10. אף אם אהיה מוכן להסכים לגישה אותה מבקשת העוררת לבכר (וכאמור, איני מסכים לה), אני סבור כי המקרה שלפנינו נופל בגדר החריג לכלל האמור. המשיב נעדר עבר פלילי, תסקירי שירות המבחן בעניינו חיוביים, הוריו שמודעים למעשים המיוחסים לו עשו כל מאמץ אפשרי כדי לספק חלופת מעצר הולמת שמרוחקת מרחק לא מועט ממקום מגוריו שם בוצעו לכאורה המעשים, לרבות שכירת דירה במיוחד לשם כך אף שאין ממון רב בידם, ותוך שהם מוכנים להעתיק את מרכז חייהם לשם פיקוח עליו (והשוו לבש"פ 251/14, שם השופט סולברג קיבל את ערר המדינה בעיקר בשל קרבת חלופת המעצר למקום ביצוע המעשים לכאורה). בנסיבות אלה, אני סבור כי אין מקום לשנות מהחלטת בית המשפט המחוזי, שבחן את מלוא הנתונים ואיזן בין השיקולים השונים, לרבות המסוכנות שנשקפת מהמשיב.

11. באשר למיקום חלופת המעצר, אין בידי לקבל את טענת העוררת אף במישור זה. העוררת הגישה דוח ריכוז אירועי הפרות סדר בעיר ירושלים במטרה לחזק את טענתה לפיה שכונת בית חנינה, מיקום חלופת המעצר, הפכה לשכונה מסוכנת אשר מתרחשות בה הפרות סדר לעיתים קרובות. אלא שעיון בדו"ח שהגישה העוררת מעלה כי בית חנינה מופיעה בו מספר פעמים מועט בלבד, ובפעם האחרונה ביום 10.8.2014. המשיב לא טען שלא התקיימו בשכונה הפרות סדר, אלא שבתקופה האחרונה נרגעה בה המתרחשות שמאפיינת חלקים אחרים בעיר ירושלים, דוגמת מקום מגוריו של המשיב, ונתוני העוררת מאששים טענה זו. אם כן, אין סיבה להימנע משליחתו של המשיב לחלופת מעצר בבית חנינה, כפי שהורה בית המשפט המחוזי.

12. סוף דבר, הערר נדחה. המשיב ישוחרר לאלתר בבית המשפט המחוזי בירושלים לחלופת המעצר כפי שהורה בית המשפט המחוזי בהחלטתו מיום 25.8.2014, וזאת בכפוף למילוי התנאים שקבע בה.

ניתנה היום, ב' באלול התשע"ד (28.8.2014).

שׁוֹפֵט